

02.03.23

9-А-Б клас

Історія України

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Практичне заняття. Наш край у другій пол. XIX ст. на поч. XX ст.

Мета: охарактеризувати особливості адміністративно - територіального, економічного та культурного розвитку рідного краю наприкінці XIX – поч. XX ст., розвивати вміння учнів аналізувати та узагальнювати історичний матеріал, працювати з різними джерелами інформації, залучити учнів до вивчення історії рідного краю.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/R7gT6ZHIAKs>

Опрацюйте опорний конспект:

У 1900 році на Катеринославщині працювало 20 великих металургійних, металообробних, машинобудівних і механічних заводів, побудованих за рахунок іноземних інвестицій, у першу чергу бельгійських та французьких. 5 найбільших металургійних заводів: Юзівський (м. Юзівка – сучасне м. Донецьк), Дніпровський (м. Кам'янське), Олександрівський (м. Катеринослав – сучасне м. Дніпро), Петровський (м. Єнакієве), Донецько-Юр'ївський (смт Юр'ївка) – продукували чверть чавуну у Російській імперії.

Високий рівень концентрації промислового виробництва (одне з перших

мість у світі), значний вплив іноземного акціонерного капіталу та технічного персоналу з Франції, Бельгії, Англії, Німеччини супроводжувалися запровадженням європейської новітньої техніки та технології, використанням передових форм організації праці, підготовкою кваліфікованих кадрів. Такі зміни перетворили губернію на потужний індустріальний регіон, який давав майже 70% видобутку кам'яного вугілля, 69% виплавки чавуну, 58% заліза і 57% сталі Російської імперії (1913 р.). Підприємницька „лихоманка” призвела до значного і швидкого накопичення капіталів, до формування промислової буржуазії, організаторів гірничозаводської промисловості. Неймовірно швидко зростало населення Катеринославської губернії – у 1884 році тут мешкало 1 млн 400 тис. осіб, а в 1901 році вже 2 млн 800 тис. Головною корінною масою населення були українці – 68,9%. За ними йшли росіяни – 17,3%, євреї – 4,7%, німці – 3,8%, греки – 2,3%. За кількістю іноземних підданих губернія займала одне з перших місць серед інших губерній Європейської Росії (13 617 осіб із 24 країн світу).

Важливим явищем у суспільному, економічному і культурному житті губернії було земське самоврядування. Катеринославське губернське земство, відкрите 15 вересня 1866 р., було найстарішим та найпотужнішим в Україні. На початок XX ст. серед 34 земств Російської імперії катеринославське займало перше місце за витратами на охорону здоров'я, ветеринарію, третє місце – у сприянні економічного добробуту населення.

Бурхливий розвиток Катеринославщини кінця XIX - поч. XX ст. був перерваний карколомними подіями Першої світової війни та революційними змаганнями. У деяких повітах губернії влада змінювалась 12 і більше разів, у м. Катеринославі – 20 разів (найбільшу кількість серед міст України).

У період Української революції (1917 – 1921 рр.) відбувається відродження українського національного руху на Катеринославщині. 31 березня 1917 р. радою місцевого товариства „Просвіти” на чолі з головою Вировим Е. було влаштовано Свято відродження Просвіти, під час якого вперше була використана українська національна символіка: жовто-блакитні стрічки та прапори. По всій губернії створюються губернські революційні та повітові українські ради. Наш земляк Стасюк М.М. є одним із організаторів Центральної Ради зі створенням Генерального секретаріату. 15 червня він обійняв посаду Генерального секретаря продовольчих справ.

Створюються філії „Просвіти” (до серпня 1917 р. – 40 філій); українські військові товариства (228 зап. піш. полку; 229-му, і полку ім. гетьмана П. Дорошенка м. Павлограда тощо); українські вчительські товариства (Е. Вировий і І. Труба); відкриваються українські гімназії („1-а у Катеринославі”, „Весело-Тернівська” м. Кривий-Ріг, „Томаківська ім. Т. Шевченка” тощо).

Більшість населення губернії виступило проти обмеження автономії України з 9 губерній до 5 без Катеринославщини згідно з Інструкцією Тимчасового Уряду від 4 серпня 1917 р. її розколу на частини, із наполяганням на приєднання краю до складу української автономії. Конфлікт між Центральною Радою і Тимчасовим урядом грозив перерости у збройне протистояння, але в жовтні 1917 р. уряд Керенського було повалено, і до влади у Петрограді прийшли більшовики. Центральна Рада не визнала владу більшовиків і III-м Універсалом проголосила про створення УНР, до складу якої в межах 9-ти губерній увійшла і Катеринославщина, враховуючи волевиявлення населення краю.

10 листопада 1917 р. відбувся парад українського війська, організований Катеринославською військовою української радою на підтримку III-го

Універсалу. Парад приймав майбутній командир УГА, Запорізької дивізії, головнокомандувач діючої армії УНР у I-му Зимовому поході полковник Омелянович-Павленко М.В. 19 листопада в м. Катеринославі відбулося Свято відродження України, а 21 листопада – концерт-мітинг, організований Губернською українською радою з нагоди проголошення УНР.

Не визнавши владу Центральної Ради, у грудні 1917 р. Радянська Росія почала військове захоплення України (розпочалася 1-я радянсько-українська війна). Військові дії на території губернії розпочалися із захоплення залізничних станцій: Лозова, Павлоград (19 грудня), Синельникове (22 грудня), вже 29 грудня в м. Катеринославі було встановлено Радянську владу до 4 квітня 1918 р.

Катеринославщина опинилась у зоні впливу Австро-Угорщини та Німеччини. 9 – 29 квітня 1918 р. було відновлено діяльність Катеринославської губернської ради УНР на чолі з Мазепою І.П. 29 квітня влада Центральної Ради була повалена і до влади прийшов гетьман Скоропадський П.П. УНР припинила своє існування і постала українська держава (гетьманат). Уряд гетьмана Скоропадського П.П. взяв курс на розбудову української держави, вводилось обов'язкове використання української мови в державних установах, створювалась українська армія, відкривались українські навчальні заклади, курси з вивчення української мови. У 1918 р. на базі приватного університету з російською мовою викладання (нині Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара) планувалось відкрити дві кафедри викладання української мови. Одним з викладачів курсу „Історії України і старожитностей Півдня” був Яворницький Д.І.

Катеринославщина стала осередком повстанського руху невдоволеного селянства, найбільшого в 1918 – 1921 рр. На Катеринославщині було сформовано Революційно-Повстанську армію України (махновців) під проводом Махна Н.І. (40 – 50 тис. осіб). Частина губернії прозивалась Махновією, а залізнична станція Гуляй-Поле – Махноградом.

О. Поль

Домашнє завдання: опрацюйте опорний конспект, підготуйте повідомлення на вибір: Діяльність С. Колачевського або О. Поля».

Повторити тему « Наш край на поч. 19 ст»

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, вайбер 097-880-70-81, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com